

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

NR. 1

JUUNI 1934

I AASTAKÄIR

A 23259
Toimetuse poolt.

Trükitöölised!

Asudes väljaandma perioodiliselt ilmuvat trükitöölise ajakirja, oli Eesti Trükitöölise Liidul soov täita seda tühja kohta, mis valitses senini trükitöölise organiseerimise töös. Side üksikute ühingu ja liikmete vahel oli nõrk, informatsioon ühe või teise ühingu tegevusest puudulik. Samuti ei ole olnud võimalik ülevaadet saada trükitööstuse seisukorrast meil, Eestis, kui välismail. Kõik head algatused on piirdunud ainult kohapeal arutlemisega, ilma et neid oleks valgustatud laiemalt ja nende algatuste üle vaieldud.

Kõiki neid küsimusi tahab käesolev ajakiri lahendada. Tema veerud on avatud iga trükitöölisele nimetatud küsimuste puudutamiseks.

Ajakirja väljaandjad loodavad, et trükitöölised koonduvad tihedalt ajakirja ümber, saadavad temale kaastööd nii hästi eriküsimuste üle kui ka ühingu kohapealsest tegevusest. Toimetus omalpoolt püüab tuua värskeimat informatsiooni trükitöölise elust välismail, valgustada palgaolusi ja igatepidi abiks olla näpunäidete andmises organiseerimistöö alal.

Keegi ei paranda meie olukorda, kui mitte meie ise ei tee selleks tööd. Ajakirja väljaandja, Eesti Trükitöölise Liit, loodab kõigi ametõdede ja -vendade ühist koostööd selle suure ülesande lahendamiseks. Kõik ajakirjale saadetak materjal palume adresseerida „Trükitöölise“ toimetajale — A. Offenbachile (Tallinn, V. Pärnu mnt. 31—5).

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

„TRÜKITÖÖLINE“

TOIMETUS JA TALITUS: TALLINN, V. PÄRNU M. 31—5

ILMUB 10 KORDA AASTAS // ÜSIKNUMBRI HIND 10 SENTI

Trükitöölise Liidu 9. kongress.

Pühapäeval, 11. märtsil peeti Eesti Trükitöölise Liidu 9. kongressi Tallinna Trükitöölise Ühingu ruumes. Esitatud olid kõik liidu osakonnad üle maa — Tallinn, Tartu, Rakvere, Viljandi, Pärnu ja Valga.

Kongressi avas senine liidu abiesimees *K. Tärna*, mille järele asuti kongressi jooksvale tööle.

Kongressi juhatajateks valiti *A. Assor* (Tartu) ja *K. Gern* (Tallinn). Protokolljajaiks *E. Ruul* (Viljandi) ja *N. Stamberg* (Tartu).

Liidu tegevuse aruande kandis ette *A. Offenbach*, märkides, et kuigi eelmisest kongressist saadik ei ole palju suudetud läbi viia, siiski on mõningad edusammud näha. On teostatud need ülesanded, mis eelmise kongressi ja volikogu poolt liidu juhatajale kohustuseks olid tehtud. Nii aruanne kui ka 1934. a. tegevuskava võeti ühingute täiendustega vastu.

Liidu uude juhatusse valiti: *K. Gern*, *A. Schönberg*, *J. Saar*, *A. Offenbach*, *K. Must* (kõik Tallinnast), *E. Ruul* (Viljandist) ja *A. Assor* (Tartust).

Liikmemaks otsustati kategooriatesse jagada. Selle põhimõtte seisab selles, et liikmed võivad vabalt valida ükskõik millise maksumäära, millest sõltub ka abisaamise norm. Kategooriaid on viis: I kategooria maksab nädalas 1 krooni liikmemaksu, II — 80 s., III — 60 s., IV — 40 s. ja V — 25 senti nädalas.

Tähtsamaks referaadiks oli invaliidsuse ja vanaduse vastu kindlustamise erifondi loomine, mida selgitas *A. Offenbach*. Selle järele tsentraliseeritakse abiandmine liidu juure kõikidele töövõimetele ja üle 60 aasta vanadele trükitöölisele. Abinormide määrad kõiguvad: I kategoorias neil, kes on maksnud 10—15 aastat liikmemaksu saavad 6 kr. nädalas, 15—20 aastani — 7,5 krooni ja 20 ning üle — 9 krooni nädalas. Teistes kategooriates langeb see abi liikmemaksu osatähtsuse vähenemisega. Üksmeelselt võeti see erifondi loomine mõnede parandustega kongressi poolt vastu.

Liidu juhatajale tehti ülesandeks töötada välja ka tööpuuduse vastu kindlustamise erifondi kava, mis tuleb esitada järgmisel kongressil.

Nii liikmemaksude kategooriatesse jagamine kui ka invaliidsuse ja va-

naduse vastu kindlustamise erifond hakkab maksma 1. juulist 1934.

Liidu juhatajale tehti kohuseks ka oma trükitöölise häälekandja väljaandmine, kusjuures kõik ühingud peavad kandma ajakirja väljaandmise kulud.

Reisifondist abiandmine otsustati ajutiselt katkestada neile, kes sõidavad välismaale.

Kongress oli igatpidi asjalik ja üksmeelne ning näitas veelkord, et trükitöölised on üle saanud 1928. a. kaotatud streigi tagajärgedest ja sammuvad tõusu teed.

*

Laupäeval, 10. märtsil peetud liidu volikogu koosolekul võeti vastu liidu rahaline eelarve 1934. a. peale, mis tasakaalus Kr. 550.— peal. Juhatajale anti volitus töötada ka täienduseelarvega, mis paratamatult tuleb luua kongressi poolt määratud kohustuste täideviimiseks, nagu invaliidsuse ja vanaduse vastu kindlustamise erifond.

*

Uus liidu juhatus jaotas ametid järgmiselt: esimees — *J. Saar*, abi — *A. Schönberg*, sekretär — *A. Offenbach*, abi — *K. Must* ja laekur — *K. Gern*.

TTÜ Rakvere osakond likvideeritud.

Seni töötas Rakveres Tallinna Trükitöölise Ühingu Rakvere osakond, kuhu kuulus umbes 15 liiget. Kuna osakonna liigete arv on väike, siis ei tahetud kulude mõttes endile ruume edasi üürida, pidades tarvilikuks selle raha liigete toetamiseks jätta. Seetõttu on Tallinna ühingu juhatajale poolt peetud tarvilikuks nimetatud osakond üldse likvideerida ja Rakverre määrata ühingu usaldusmees, kelle ülesandeks jääks sidepidamine ühingu ja Rakvere liigete vahel, samuti ka liikmemaksude jne. õiendamine.

Muidugi, aegade jooksul, kui Rakveres organiseerub rohkem liikmeid, võib osakonda uuesti avada. Usaldusmeheks on T.T.Ü. juhatus määranud *R. Tänavat*.

Vanade ja invaliidide kindlustamine.

Alfred Offenbach.

Nagu kogemused näitavad, on seegustel kindlustustel, nagu vanaduse, invaliidisuse j. m. suur tähtsus liigete organiseerimisel ühingutesse. Töölisele on kergem tulevikule mõelda, kui ta kindlustatud on. Üksik ühisus omakorda ei või julge olla, et ta suudaks täita kõik sellekohased kohustused, kui ta neid liigetele lubab, eriti ajal, mil sarnaseid juhu-seid korraga palju tekib. Küll aga korraldades sellase kindlustamise laiemale alusele, jääb riisiko vähemaks — sest on võimalus arvestada suurema rahalise sissetulekuga. Seetõttu peaks erifondid asutatama liidu, kui kõiki ühinguid koondava organisatsiooni, juure.

Kuivõrd tähtsaks küsimuseks on see saanud mujal, näeme sotsiaalkindlustuse võidukäigust välismail. Suuremalt jaolt on see küsimus lahendatud küll üleriikliselt vastavate seaduste alusel, kuid kuna meil Eestis ei ole veel lootust, et kodanlikel valitsused astuksid nende seaduste maksmapanekuks tarvilikke samme, siis tuleb töölisorganisatsioonidel enda käel püüda seda lahendada. Praegu ongi juba üksikute trükitöölise organisatsioonide juures sellekohased kindlustused, kuid nad olid oma tegevuses veel koordineerimata.

Olgu siinjuures antud väike ülevaade sotsiaalkindlustuse käigust välismail. 1889. a. pandi Saksamaal maksta töövõimetuse ja vanaduse vastu kindlustamise seadus. 1906. a. järgnes sellele Austria. 1911. a. täiendas Saksamaa vastavat seadust veelgi. Samal ajal pandi maksta ka sellekohane seadus Britis, samuti teostati see ka Luksemburgis ja Rumeenias. Ilmasõja ajal hakkas tõusma sotsiaalkindlustuse liikumine. 1913. a. nägid need seadused eluõigust Hollandis, Hispaanias ja Itaalias. 1924. a. järgnesid Belgia, Bulgaaria, Chili ja Tšehhoslovakkia. 1925. ja 1929. a. täiendati seda seadust Britis veelgi. Poola kindlustas vaimlist tööd tegijaid 1927. a. 1929. a. pandi Ungaris maksta invaliidisuse, vanaduse ja järelejäänute kindlustamine tööstuses ja kaubanduses. 1930. a. sai üldine sotsiaalkindlustuse seadus eluõiguse Prantsusmaal. Sellele järgnesid ka veel teisi riiki.

Maksmapandud erifondi kodukord tahab täita trükitöölise peres sama

ülesandeid nagu mujal. Meil on ooteajaks võetud miinimum 10 aastat. Mujal maailmas on see küll vähem, aga peab arvestama, et seda teostatakse riigi kaudu, seega riisiko on seal hulga vähem. Näiteks on Itaalias ooteaeg 240 nädalat. (Ooteajaks loetakse seda normi, mille alusel tööline on õigustatud abi saama). Saksamaal — 200 nädalat, Prantsusmaal 500 nädalat, Poolas 500 nädalat, Britis — 104 nädalat. Vanaduse piiriks on meil võetud 60 a. Belgias on see 65, naistele 60. Bulgaarias 60 a., Saksamaal 65 a., Prantsusmaal 60. Britis 65. Hollandis 65. Rumeenias 65. Schveitsis 66. Hispaanias 65. Venes 60, naised 55. Meie arv 60 on võetud senisest ühingute praktikast. Erifondi järgi ei lahutata otstarbekohasuse mõttes vanaduse ooteaega harilikult invaliidi ooteajast, kuid välismail on näiteks Jugoslaavias 30 a. Argentiinas 30. Venes mehed 25, naised 20. Prantsusmaal 1.200 makstud nädalat, Poolas, Rumeenias niisama, Austrias 500 nädalat, Britis 104 nädalat, Austrias 60 kuud makstud, Luksemburgis 5 aastat. Meie erifondi järele tahame vanuseõiguslikke lugeda samadeks, kui invaliidide ja samade abisaamise normidega.

Invaliidisus avaldab end harilikult järgmiselt: Kutsetöö võimetus, üldine töövõimetus ja vähenenud töövõime. Üldiselt on aga invaliidisuse tunnuseks võetud $\frac{1}{2}$ töövõime kaotus (Taani, Saksa, Prantsuse, Kreeka, Iiri, Itaalia, Luksemburg). Invaliidisust tunnustama peavad sellekohased inimesed, kes kutsealal vilunud ja head asjatundjad. Samuti peab ka kompetentsed isikud leitama, kes võiksid selgusele jõuda, kas invaliid vast teisel tööalal tööd teha ei saa. Sest on juhuseid, kus laduja sõrme kaotamisel küll laduda ei saa, küll aga võib ta masinameistri ametit pidada. Sellega ei või teda veel invaliidiks tunnustada.

Mis puutub klassidesse jagamisele, siis võime näite tuua Saksamaalt, kus on järgmised klassid: I — maksab nädalas liikmemaksu umbes 39 senti, II — 60, III — 98, IV — 156, V — 195 senti ja õpilased maksavad nädalas umbes 19 senti. Kui arvestada, et Saksamaal on elukallidus umbes kaks korda suurem Eesti omast, siis

Vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise erifond.

Erifondi seletus.

Liidu poolt maksmapandud liikmemaksude kategooriatesse jagamine oli mõeldud selleks, et võimaldada igale ühingu liikmele tasuda liikmemaksu enda kandejõu kohaselt. Senini pidi iga liige maksma 3% palgast, mis takistas nii mõndagi trükitöölise liikmeks astumast ühingusse. Uue korra alusel on määratud kategooriad, arvult viis. Esimeses kategoorias tuleb maksta 1 kroon nädalas liikmemaksu, II — 80 senti, III — 60 senti, IV — 40 senti ja V — 25 senti. Õpilased alla ühe aasta tööl olnud liikmemaksu ei maksa, mis on mõeldud õpilaste ühingu tööga tutvustamiseks. Loomulikult ei oma nad ka mingisuguseid õigusi abirahale. Kui tuleb väljaarvestamisele kategooria suurus abirahale määramisel, siis tuleb arvesse võtta, et liikmed on maksnud mitmesuguseid liikmemakse ja seetõttu tuleb liikmemaksud kokku arvata ja jagada makstud nädalate arvule. Jääk annab kategooria suuruse. Kui jääk on üle poole kahe kategooria vahel olevast vahest, siis võetakse aluseks kõrgem kategooria, kui alla poole, siis alam kategooria. Loomulikult peavad liikmed kategooriatele võrdselt ka abiraha saama. Kes maksab rohkem, sel on ka õigus rohkem abiraha saama. Liidu poolt maksmapandud vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise erifondi on

1. kategooriale ettenähtud suurimaks määraks 9 krooni. Seda abiraha saavad need, kes on üle 1040 nädala maksnud liikmemaksu.

7,5 krooni nädalas saavad peavad omama 781 kuni 1040 makstud nädalat, need kes maksnud 520—780 nädalani, saavad abi 6 krooni nädalas. Nagu siit näha, tingib abiraha suuruse ka kauem liikmeks olemine. Kes aga alla 520 nädala on liikmemaksu maksnud, töövõimetuse korral abiraha fondist ei saa. Teised kategooriad vähendavad vastavalt neid abinormi kooskõlas liikmemaksu osatähtsuse vähenemisele. Nii — kui 1. kategooria makstes 1 kroon nädalas ja omades üle 1040 makstud nädala, saab 9 krooni abi nädalas, siis 2. kategooria makstes ainult 80 senti nädalas või $\frac{4}{5}$ esimese kategooriast, peab saama ka $\frac{4}{5}$ 9 kroonist, s. t. 7 kr. 20 senti jne. Töövõimetust peab arsti ja ühingu poolt tõendatud olema, väljaarvatud üle 60 a. vanad, kes olles maksnud nõutav arvu nädalaid, automaatselt võib fondi alla arvata. Üldiselt tuleb aga igal fondi abi peale tahtjale esineda vastava sooviavaldusega enda ühingu juhatusse, kes selle sooviavalduse oma seisukohaga esitab liidu juhatusse. Toetusabi andmine sünnib ühingute kaudu.

Need liikmed, kes juba enne fondi maksamahakkamist (s. o. 1. juulini 1934) on ühingute käest abi saanud vanaduse ja invaliidsuse puhul, saavad abi endises suuruses. Nende kohta fondi nõuded ei käi.

Liidu määrustes ja kodukorras on loetletud vähemad üksikasjad fondi korraldamiseks, mis täiendavad ülal toodud põhimõttelikke aluseid.

Vastavalt kategooriatele peavad ühingud muutma ka töötaoleku abirahad. Liidu poolt selleks keskfondi ei ole loodud ja ühingud võivad vastavalt kandejõule ise sellised määrad maksma panna. Tallinna Trükitöölise ühingu ongi vastavad määrad väljatöötanud. Nagu juba öeldud, hakkab fond maksma 1. juulist 1934. a., vastavalt kongressi otsusele.

ühtuvad need maksud peaaegu meie omadega.

Üleminek ühest klassist teise sünnib juhatuse nõusolekul. Parem moodus on kategooria väljaarvestamisel pensionile minekul see, et võetakse kokku senised maksud ja jagatakse makstud nädalate arvule, millega selgub kategooria. Arvestamisel võetakse aluseks kui maks ulatub üle poole kõrgemasse kategooriasse, jääb see kõrgemasse kategooriasse, alla poole — siis madalamasse.

Ülalnimetatud erifond hakkab maksma kõigi liitu kuuluvate ühingute kohta 1. juulist 1934. a. Pea kõik ühingud on nõustunud sellega.

Lodetavasti annab see võimaluse hoogsamaks organiseerimistööks trükitöölise peres.

Organisatsioonilisest elust.

Tall. trükitöölise ühingu peakoosolekult.

Pühapäeval, 29. aprillil peeti Tallinna Trükitöölise ühingu peakoosolekut, millest võttis osa arvukas kogu organiseeritud trükitöölisi. Koosolekut juhatasid K. Gern ja J. Saar, protokolli A. Offenbach.

Surma läbi lahkunud liikmeid E. Mertzlini ja V. Velarti austatakse püstitõusmisega, misjärele asutakse päevakorra läbivõtmisele.

Juhatusel aruanded

selgub, et organiseerimistööd on takistanud suurelt määral poliitiline seisukord, mille tagajärjel oli raske koosolekuid korraldada ja selgitustööd teha. Loodetavasti uute uuen-
duste kaudu, mis tehtud liidu kongressi poolt, on võimalik intensiivsemale organiseerimistööle asuda. Revisjonikomisjoni poolt annab aru M. Luik, kes märgib, et ühisuse rahaline seisukord on leitud korras olevat, on mõningaid puudusi raamatukogu alalt tagasitoomata raamatute arvel. Aruanded kinnitati.

Laekur A. Schönbergi poolt ettekantud

rahaline aruanne,

varanduse seis ja 1934. aasta eelarve otsustati mõningate muudatustega kinnitada. Ühingu eelarve on koostatud tasakaalus Kr. 3.711.— peale.

Kuigi aasta oli raske ja töötuid palju, siiski õnnestus ühingul omad kohustused kõik korralikult täita ja töötutele kui ka invaliididele abi anda. Nagu aruanne näitab, on liikmemaksudest sisse tulnud 2.744.11 kr. Üldse tulused on olnud 4.109.15 krooni.

Kulusid on läinud peamiselt invaliidide toetamiseks, keda aruandeaasta jooksul oli viis. Neile toetuseks läks Kr. 1.230.60, töötutele samal ajal Kr. 717.—. Matuseabi on antud 119.27 krooni. Raamatukogu on täiendatud Kr. 102.90 suuruses.

Raha kassas oli 31. detsembril 1933 Kr. 725.35.

Ühingu varanduse seisus on näha, et ühingul on oma kapitali Kr. 323.59 suuruses.

Ühingu uude juhatusse valiti K. Gern, A. Schönberg, A. Offenbach, K. Bolshakov (kõik vanad) ja Reissner (uus). Kandidaatideks jäid R.

Müürsepp ja A. Vaatman. Revisjonikomisjoni valiti M. Luik, Schubbe, Maritov, Luuk ja Antje. Kandidaatideks jäid Kopp, Ahv ja Veeber.

Raamatukoguhoidjaks valiti E. Kaart, abideks A. Vaatman ja K. Bolshakov. Liidu volinikuks valiti R. Luuk, asemikudeks M. Luik ja K. Truuman.

Töötaoleku normid

kannab ette A. Offenbach. Seejärele kinnitatakse töötuse puhul antavad toetused järgmiselt: esimene kategooria liikmemaksu maksjatest saab abi 8 krooni nädalas, II — 7 kr., III — 6 kr., IV — 4 kr. ja V kategooria — 3 krooni nädalas. Normid hakkavad maksma 1. juulist 1934.

Kodukorra muutmise

ettepanekud kannab ette K. Bolshakov. Kodukord muudetul kujul kinnitatakse. Surma korral otsustati anda liikmele ühingu kassast toetust 40 krooni, peale selle ostetakse ühingu poolt ka hauaplaat. Kodukord hakkab maksma 1. juulist 1934.

Mitmesuguste all

kinnitati juhatusel otsus Rakvere osakonna likvideerimise kohta ja selle asemele ühingu usaldusmehe määramine. Majafondi kasuks võetavad maksud otsustati 1. juulist 1934. a. seisma panna. Võeti vastu soovivaldus, et kõik ühingu liikmed muretseksid endale liidu poolt väljaantava ajakirja „Trükitöölised“. Vanale liikmele Petersellile otsustati abi anda 5 krooni kuus ja 2 kuu jooksul kuni liidu juhatusel vastava otsuseni tema abistamise kohta.

Lõpusõnas tänas K. Gern koosolekuid üksmeelse töö eest, misjärele koosolek lõppes kell 1/7 päeval.

Narva trükitöölised organisatsioonid.

Narva trükitöölised olid kõige mahajäänumad eesti trükitöölise peres. Peale suurt streiki 1928. a. lagunes ühingu ja organisatsiooniline tegevus jäi seisma. Iga mees katsus omal jõul edasi rühkida ja leppida antud olukorraga. Nii kestis see ligi viis aastat.

Nüüd aga on Narva trükitöölised uuesti ülesse võtnud oma kutseühingu

küsimuse ja alles mõned kuud tagasi asutati ka vastav ühing — Narva Trükitöölise Ametiühisus. Agarate seltsimeeste eestvõttel on suudetud ühingu ümber koondada ligemalt 30 trükitöölise, mis on juba küllalt hea algus. Kahju vaid, et paljud vanad ametiühingu liikmed, ei ole veel astunud uude ühingsusse. Kuid kahtlemata teevad nad seda pea ja uus ühing on suuteline väärikselt esitama ka Narva trükitöölise nende majandusliikudes nõudmistest.

Ühing on vastuvõetud Eesti Trükitöölise Liidu liikmeks.

Eesti Trükitöölise Liit.

1933. aastal oli Eesti Trükitöölise Liidul ühingute kaudu koondunud 249 liiget, neist 215 meest ja 34 naist. Peale selle liikmeõigusega töötuid ja invalide 21, neist mehi 18 ja naisi 3, seega kokku oli 1. jaanuariks 1934 liigete koguarv 270. Kolmel ühingul — Tallinna, Tartu ja Viljandi — olid raamatukogud kokku 4259 köite suuruses, raamatukogude väärtus Kr. 3.410.84.

Nagu varanduste seisust näha, moodustus ka suurema ühingu — Tallinna ja Tartu — varandus Kr. 13.555.25 väärtuses. Tuludekulude arves oli 7 liitu kuuluvate ühingute peale kokku tulude osas:

liikmemaksude kaudu	6.089.—	kr.
muude tulude kaudu	4.398.—	„

Kokku 10.487.01 kr.

Samal ajal olid kulud:

töötute toetuseks	2.119.40	krooni
invaliidide toetuseks	1.471.60	„
muud kulud	6.896.01	„

Kokku 10.487.01 krooni

Nagu aruandest näha, läheb $\frac{1}{2}$ tuludest töötute ja invaliidide toetuseks, mis on iseloomustavamaks jooneks trükitöölise omaabi korraldamises.

Vahepeal on liidu liigete arv veelgi kasvanud, kuna liitu võeti vastu Narva Trükitöölise ametiühisus, nii et praegu võib lugeda liigete arvu 320 peale.

Trükitöölised:

Lugege ja levitage oma ajakirja.

Välismaa.

KUTSESEKRETARIAADIST.

Rahvusvahelise trükitöölise kutsesekretariaadi koosolekul 19. aprillist puudutati Belgia trükitöölise kollektiivlepingu võitlust. Nagu sellest aruandest näha, ei ole veel jõutud täielikule kokuleppele tööandjatega. Otsustati avaldada ka ladumasinaga 50-aastase töötamise juubeli puhul eriline töö, mis koostatud endise Saksa juhtiva trükitöölise-ametiühinglase poolt. Sekretariaat arutas ka Austria trükitöölise seisukorda ja otsustas sidet mite katkestada sealsete trükitöölisega ja nende organisatsioonidega.

Hollandi trükitöölise liidu ja Luksemburgi trükitöölise liidu kutsed nende kongressist osavõtmiseks otsustati arutusele võtta edaspidi. Hollandlased peavad kongressi Amsterdamis, 3.—5. juunini ja luksemburglased 24. ja 25. juunil Luksemburgis.

BELGIA.

30. juunil mõõdub kollektiivlepingu tähtaeg, mis sõlmitud trükitöösturite ja töövõtjate vahel. Kuigi mõlemil poolt on mitu korda vastavaid koosolekuid peetud, ei ole veel jõutud kokkuleppele. Mõlemil pool ollakse nõus lepingut aasta peale edasi pikendada, kui töösturid nõuavad loobumist 48-tunnilisest tööpäevast ja seal, kus tööpuudus eriti suur on, asuma tööle 32-tunnilise tööpäevaga vastava palga vähendamisega. Töölised on sellase palga vähendamise vastu. 29. aprillil peetaval trükitöölise kongressil pidi see küsimus arutusele tulema.

INGLISMAA.

Trükitöölised pidasid hiljuti oma peasekretäri George A. Isaacs'i 25-a. tegevuse juubelit nende liidus. Nagu aruannetest näha, on selle aja jooksul liit kasvanud 4000 liikme pealt 22.000 liikme peale, mille juures peasekretäril mitte väike teene ei olnud.

FRANTSUSMAA.

Veebruarikuus peeti Prantsusmaal töölise õiguste kaitseks proteststreiki, mis igatpidi hästi õnnestus. Sellest võtsid osa ka trükitöölised. Bordeaux's peetud kaitse streik paljade alandamise vastu lõppes töölise võiduga, millega tõsteti palka 1,5 franki võrra päevas. (1 frank = 23 senti.)

Vanu tsunfti-aja kombeid.

Max Wittig'i järgi A. M.—v.

Ükski ametaladest pole suutnud tsunftivaimu ja tsunftikombeid nii elavalt alal hoida, kui raamatutrükikijad. Keskajal oli tsunftidel suuri ülesandeid täita. Kui kodanlikul seisusel, lasus temal kohustus oma linna kaitsta, ühtlasi ka osa võtta tuletõrje vahilolekust, surnute matmisel jne. Tsunftidesse koondunud käsitöölised näitasid oma vastutulekut haigete hoolitsemise, matmise ja vastastikuse abiandmise juures ka perekonnaliik-

metele. Raamatutrükikijad asusid hiljem iseseisvate tsunftide korraldamisele, mis tingitud oli ka vähese ametiosaliste arvust linnades. Seitsmeteistkümnendal sajandil ilmuvad juba igalpool raamatutrükikijate tsunftid linnades, kui ka liitunud maakondades. Kuna valitsevates ringkondades neid heameelega nähti linnadesse asuma, tuldi neile rohkesti riigitoetustega vastu, vabastati mitmest ühiskonna teenistusest, lubati neile mõõgakandmine ja trükikijad olid seetõttu teistest ametialadest eelistatud seisukorras.

LUKSEMBURG.

Luksemburgis valitseb suur tööpuudus. Trükitöölise liidu aastaaruanne näitab, et 1933. aastal anti töötute toetuseks umbes 50.000 franki, mis eelmiste aastatega võrreldes näitab suurt kasvu. Aasta keskel oli tööpuudus oma haripunkti jõudnud. Kuigi sügisel oli töötute arvus tagasihinekut märgata, algas 1934. aasta uuesti töötute arvu tõusuga. Praegu on liidus 244 liiget.

NORRA.

Norra trükitöölised on kibedasti tööl oma ametiühingute organisatsioonilise külje kindlustamisega. Loodeatakse kokkuleppele nende ringkondadega, kes ei ole omaks võtnud üldise ametiühingulise liikumise põhialused.

RUMEENIA.

Trükitöölise liidu nõukogu pidas 25. märtsil istangut, kus vastu võeti tähtsad otsused. Ühingute liikmemaksud liidule otsustati alandada, kuigi abiandmise normid jäeti endiseks. Ainult reisuabiraha otsustati 1934. aastal mitte maksta. Pandi alus ka noorte trükitöölise organisatsioonile, mis tegutseb sektsioonina liidu juures.

TAANI.

Taanis on riigivõimu poolt kaasaaidatud tariifide maksmapanekuks üheks aastaks, mis nii töölisorganisatsioonide kui ka tööandjate poolt heaks kiidetud. Viimane vastav heakskiidu otsus tehti madruste poolt, nii et tariifid on vastu võetud. Väikesed puudused tariifide juures on võimalik veel kõrvaldada, nii et suuremat konflikti palgaküsimuses ei ole oodata.

Sel oli ka oma kaasaskäiv põhjus. Nõudmised kirjaoskuse alal olid raamatutrükikijate peres suuremad kui mõnel teisel kutsel. Kuni 18. sajandini ilmus suurem osa teaduslikest väljaannetest ladina keeles, mis nõudis iseäranis kirjaladujalt kõrgemat kooliharidust. Tsunftidesse kuulusid peremehed kui ka sellid. Oma isiklikke nõudmisi korraldasid viimased sellidekogudes, millega siis peremeeste poole pöörati. Kõik üldised sotsiaalsed ja ametialalsed käsitlused arutati koos meistritega (peremeestega). Tsunftiõigus käis tihti linnaõigusest ette ja isegi vürstide ja valitsejate ees oskasid raamatutrükikijad oma õiglasi nõudmisi läbi viia. Tsunfti juhatustöö kuulus auameti hulka. Enamasti jaotasid neid kohustusi kaks meistrit ja kaks selli. Varandusekasti juurepääsuks oli vanameistril kui ka vanasellil kumbagi võti. Sellega näidati vastastikust usaldust. Tsunfti astuja pidi igatpidi korralik ja auväärne sell olema, kes oma õppeaastad laitmatult lõpetanud. Nagu kõigis teistes tsunftides, nii oli ka raamatutrükikijate juures peatingimuseks, et õpilane seaduslikust abielust sündinud. Enne õpilaseks kinnitamist pidi ta vähemalt pool aastat trükikojas proovitööle olema. Kõlblikuks osutudes algasid neli, viis, isegi kuus valju õppeaastat, millejuures õpilane täitis ka peremehe koduseid töid. Sellidel oli keelatud õpilast eratööde jaoks kasutada. Õppeaeg lõppes katsetööga, mille järele õpilane priiks kuulutati ja teatud maksu tasumisel tsunfti kassasse kornüüdiks nimetati. „Kornüüt“ tähendas sarvedekandjat. Sellega taheti öelda, et väljaõppinu pole

veel täisvääriline sell, kuigi õpipoisi kohustustest vaba. Sellest saadi väljapääsu peale suurema maksu tsunftikassasse, millest üks osa abiandmise toetuseks ja teine — lõbusa olengu korraldamiseks määrati. Nüüd avaldas kornüüt vanasellile soovi, end selliseisusse vastu võtta. Sellepeale kutsus vanasell tsunftiosalisi pidustusele, millest ka naisterahvad osa võtsid.

Sarnase piduliku toimingu juures leidsid aset igasugused sümbolised kombed. Kornüüdle pandi pähe sarvedega peakate ja tõmmati selga loomanahk. Ta pidi nüüd liikmeks saamiseks anuma ja töötama alati ausameelseks ja korralikuks jääma. Peale selle katsetati teda igasuguste vempudega, võeti isegi tarvitusele tangid, kirved, haambrid, hõõvlid ja saed ja löödi viimaks sarvekate peast. Vanameister lisas juurde veel kõrvalopsu, üteldes sealjuures: „seekord ainult veel minut, tulevikus aga enam kellegilt!“ Peale õpetust saamist, kuidas ennast kui korralikku selli ülespidada ja truudusvande andmist ehiti ta pea neitsi poolt looberipärijaga, seoti ühe selli poolt mõök võole ja ta kuulus nüüdsest peale auväärsete sellide hulka.

Need toimingud kestsid läbi 18. sajandi ja jäid siis aegamööda unustusse. Vahepeal aga kerkis üles uuemoodus väljaõppe puhul. Noor mustakunstijünger alus „ristimisele“ (Gautschen). See komme on meie vanema aja trükitoõlistel veel hästi meeles. Korrekatuurpuki peale tõmmati noor väljaõppinu ja niisutati seal oleva märja käsna peal tema õrnemat kehaosa (istumiskohta). Muidugi mõista oli sarnane talitus jälle „liikudega“ seotud, millist siis väljaantud „akti“ kaaskirjaga kinnitati, kus peal nõõri otsjas rippuv kvadraat pitsati aset täitis.

Peale lühikest töötamisaega asus noorsell rändamisele, sest tsunftikohaselt ei saanud keegi meistritunnistust, kes pole teatud aega võrastes linnades ja maades reisinud ja töötanud. Ja jällegi oli tsunft, kes niisuguseid rändamisi igatpidi muretuks tegi, kas töökoha leidmise ehk abiraha andmise näol järgmise linnani. See eeskujulik komme on osalt veel tänapäevani püsinud.

Alois Senefelderi 100-a. surmapäevaks.

veebuarikuus möödus 100 aastat trükitoõstuse tähtsama mehe — Alois Senefelder'i — surmapäevast. Vastuoksa Gutenbergi saatusele, võis Senefelder veel oma eluajal näha oma leiutise — litograafia ja kivi-trükikunsti — suurt arenemist ja kasvu.

Tänapäeval võib inimene igast raamatust ja ajalehest näha pilte, mis loomutruult on edasiantud paberile. Selle üle, kuidas neid valmistatakse ja trükatakse, paljud ei murra pead. Kuid oli aeg, kus pidi leppima paljalt puudulikkude puulõigetega ja kuna nende valmistamine oli äärmiselt kallis ja aegaviitev, samuti nõudis pildi puu- või linooleumi kandmine vilunud kunstnikku kätt, siis tõkestas see mitmeti trükitoõstusse arengut.

Alois Senefelder oli esimene, kes lahendas selle küsimuse ja rakendas oma leiutise kohe tööle, tuues seekaudu endale au ja kuulsust. Tema leiutis on tehtud rohkem juhuse tõttu, kui pikaajalise uuringu viljana. Vajades odavamat võimalust enda raamatute kirjastamiseks, otsis ta võimalusi, kuidas soetada endale trükikoda. Tolleaegne trükitoõstus tootes tähti väga kallilt ja seetõttu pidi S. rahapuudusel trükikoja asutamist loobuma.

Agas mõtles ja katsetas mitmel teel trükitaõtude reprodutseerimist teatud ainetele, kuni ta leidis, et kalkkivile kantud joonis tuli hästi trükis välja, nagu vaseplaadile graveeritudki. Nii oligi Senefelder keemilise trükileidusele aluse pannud.

Huvitat, et Senefelder ei olnud trükitoõstuse alasse kuuluv isik, kuigi teostas selle tähtsa uuenduse. Sündis Praahas 1771. aastal näitleja pojana. Hiljem rändasid vanemad Müncheni, kus isa oli tegevuses hoo-viteatri juures. Seal sai Alois't ka näitleja ja draamatiker. Olles kirjutanud mitmed näitemängud, tahtis ta vastavalt osade rohkusele ka näitemängu paljundada. Kuna aga trükimise kulud oleks neelanud tema raha, siis tahtiski ta leida kergemat võimalust raamatute paljundamiseks ja nii oligi ta viimaks kivitruki leiutanud.